

ПУТОПИС: ПИСМО ИЗ РУСКЕ ПРОВИНЦИЈЕ

Пулс континента Русија

Током лета 2006. познати српски новинар и публициста, који већ двадесет седам година живи и ради у Берлину, боравио је дубоко у руској провинцији, четири стотине километара источно од Москве. Посетио је Владимир, Нижњиј Новгород, Муром, Вихсу, долазио до двери затвореног града Сарова у којем се чувају неке од највећих тајних високе руске технологије, стигао и до светиња Саровско-Дивјејевске лавре. Ево шта је све забележио у свом нотесу

Пише: Никола Живковић

Четвртак, 20. јул 2006.

И данас најављују топло и сунчано, до 35 степени. Берлин има незабележено дуго, медитеранско лето. Авио-компанијом „Germania” одлетео нешто после десет пре подне. Током лета разговарао са једним немачким пословним човеком. Ово је његова пета посета Русији у последњих две године. Веома је задовољан не само пословним резултатима, већ и људским контактима. Његово искуство гласи да се са Русима исплати склапати само дугорочне послове. Уосталом, одмах се исправио, то правило важи за све земље света. „Свака друга рачуница, а нарочито у погледу Русије, погрешна је. Ово говорим зато што су неке моје колеге мислиле другачије, те су им сада криви и Русија и Путин, а не виде своје сопствене грешке.” Боравио је и током владавине Горбачова и Јељцина. Тада је у земљи владао хаос. Животни стандард становништва толико је пао да није било могуће склапати никакве озбиљније послове. Тек са Путином почео је полагање опоравак земље. Ова земља данас није за препознати: „Ми, пословни људи, нисмо знали да ли да се смејемо или плачемо, када би у немачким новинама, а и медијима Запада уопште, читали славопојке у корист Горбачова и Јељцина. Хвалили су их као ‘демократе, либерале, реформисте, прозападне’. Но, да су отишли у Русију, видели би сасвим другу слику: преко ноћи почеле су да се затварају фабрике у којима је радило и по неколико хиљада људи, социјално и пензијско осигурање је пропало, колхозни уништени, стотине хиљада хектара земље остало необрађено”, испричао ми је своје утиске очевидно добро информисан Немац. Рече да му је име Волфганг. После два часа и двадесет минута лета слетели на московски аеродром „Домодедово”. Овде сам последњи пут био пре равно десет година. Каква разлика! У доба Јељцина погранична служба носила је неке старе, отрцане униформе, а људи су деловали уморно, незаинтересовано, депримирано. Фасада на аеродромској згради оронула, трака за кофере није функционисала. А данас? Дочекали нас пристојно и чисто обучени царински службеници, обавили професионално своју дужност и пожелели нам пријатан боравак у „Русији”. Аеродром је чист, у тоалетима има и топле воде, а путници који нешто дуже морају да чекају лет могу да гледају неки филм по жељи, или да иду на интернет. Укратко, овде се пружају све могуће услуге које нуде аеродроми на којима сам био по Канади, Америци и Западној Европи. Град има пет аеродрома, а овај се управо проширује и биће један од већих аеродрома света.

У Москви је знатно хладније, свега 18 степени. Пред зградом већ је чекао мој домаћин Игор Александрович заједно са возачем Олегом Николајевичем. Одмах кренули на пут. До Виксе (Выксе) има око 400 км, а то је пет часова вожње. Пут нас води равно на исток,

у смеру Нижњег Новгорода. Током вожње неколико пута смењивали су се сунчани периоди са кишом. Највише нас прати шума, углавном брезова, а има бора и јеле. Прво веће насеље кроз које смо прошли јесте град Владимир. То је град-музеј. Спада у најстарије градове Русије и омиљено је излетиште за Русе. После Владимира скренули на обичан друм. Размаци између насеља све већи. Поред нас промиче непрегледна шума. Има много река и језера. Најзад стигли у Муром. Познат ми је по Иљи Муромцу. Као дете читао сам неке руске народне приче и бајке и ту се спомиње руски „багатир” Илија из града Мурома. Он је Русима нешто као наш Краљевић Марко. Муром се сместио на обали реке Оке. Има 130 хиљада становника. Убраја се међу старије и најлепше руске градове. Препун је црква и манастира. Готово сви су после Октобра 1917. године уништени од стране бољшевика или су били претворени у магацине или школе. Највећи део њих сада је обновљен. Најзад стигли у Виксу. Сместио се у хотел „Волна”. Просторије делују чисто, пространо и уредно. Кратко се освежио, а затим у ресторану хотела вечерао са Игором Александровичем и градоначелником града Виксе (Виксе) Игором Лвовичем Раевим. За добродошлицу попили по неколико часа водке „путинке”, уз обавезни здравицу, а Руси то кажу „тост”.

Петак, 21. јул 2006, Викса

У девет по мене дошао Игор Александрович и одвезао ме у управну зграду Металуршког завода. Ту сам упознао Валерија Павловича Анисимова, генералног директора Металуршког завода. Разговарали о предстојећој прослави Завода, планираној за 28. новембар 2007. Фабрику су основали два брата Баташових, Андреј и Иван. Данас је тај завод највећи у Русији. Тренутно производе цеви за гасовод који ће, пролазећи испод Балтичког мора, директно повезати Русију и Немачку.

Посетио музеј. Зграда је такође припадала богатој руској породици Баташових. Иста породица уредила је и градски парк, била ктитор цркве и огромног женског манастира.

Отишли до реке Оке, код Шиморское. Удаљена је десетак километара од Виксе. Некада, „пре Горбачова”, овде је био жив речни саобраћај, са много лађа, а сада је све стало. И иначе, у разговору са Русима, често сам чуо то „пре Горбачова”, а што има да значи „када је живот био сасвим нормалан, подношљив, па и леп”. Нарочито се то односи на време владавине Брежњева. Игор Лвович Раев причао да је био врхунски стручњак за ракете на подморницама: „Били смо одлично извежбани. Знали смо тачно шта Американци имају. Били смо у многим елементима надмоћнији. А онда је на власт дошао Горбачов и казао за нас, офицере, да смо „войени нахлебници” (што би могло да се преведе као „ништарије” или „паразити”). Од тог тренутка сам знао да мени више није место у армији којом командује човек равнодушан према безбедности и судбини своје земље. И сада ми није жао. Вратио сам се у родно место и покушавам нешто да променим, да људи у мом граду живе боље, да улепшам град. Толико тога има да се уради.” Раев је једва прешао четрдесету, и с правом се очекује да ће моћи да оствари део својих идеја и снова.

Прошетао се градом. У продавницама има свега као и у Берлину. Једино је избор риба већи и богатији. Чак и у овом малом граду човек може да купи рибе које „пливају у води”. У Берлину сам то видео само у најлуксузнијој робној кући града, у „Кадевеу”.

Субота, 22. јул 2006.

Из Виксе кренули у пола осам, преко Ардатова, у Дивеево, женски манастир који је скоро у потпуности обновљен. Ове године прославили 180 година од оснивања Серафимо-Дивјејевског Тројицког женског манастира (Серафимо-Дивеевский Троицкий женский монастырь). Припада епархији Нижњег Новгорода. Град Саров удаљен је око тридесет километара. Поред манастира пролази река Ломовка. Ово место представља једну од највећих светиња Руске православне цркве. По мојој процени, и данас је манастир посетило неколико хиљада „паломника“ (ходочасника). Једна „матушка“ (монахиња) рече да је тако сваки дан. Један од најзаслужнијих људи за оснивање ове светиње јесте свети Серафим Саровски. По њему је манастир и добио име. Саборни храм грађен је од 1848. до 1875. и мене је „задивио својом величином и красотом“, како је написао С. В. Булгаков. У Православном календару за 2006. годину, у издању Серафимо-Дивјејевског манастира, стоји да је „1842. године било 125 монахиња“. А син Карамзинов пише да је године 1861. у манастиру било пет стотина калуђерица. Око 1900. ту је живело близу две хиљаде монахиња. Манастирски живот почео је да се обнавља 1991. године, а данас овде живи 45 монахиња. Саграђена је и средња школа. Године 1927. бољшевици су протерали монахиње, а манастир затворили. Матушка игуманија Сергија (Конкова): „Године 1991. стигла сам у манастир са неколико монахиња. На Тројицком сабору Серафимо-Дивјејеског манастира није било прозора. У здању звоника (колоколни) налазила се школа тракториста и вечерња школа. Казански храм био је складиште за поврће. На манастирском имању налазила се зграде милиције, средња школа. Тројицки сабор је обновљен 1997, Преображенски сабор 1998, трапезни храм Александра Невског 2000. године, Казански храм и Света Канавка 2004. То је данас највећи женски манастир у Русији.“

Матушка Сергија је у новембру 1991. у овај манастир стигла из Риге. Прописи у цркви се строго поштују. Жене, ако носе кратке сукње, или фармерке, пре уласка у цркву добију „јубку“ и морају да главу покрију марамом. И моја кћерка Драга, разуме се, није била изузетак.

Показали су нам и Саров. Стигли до капије града и даље се не сме. У питању је „затворени град“. Моји домаћини ми рекоше да таквих градова има неколико на Уралу и Далеком истоку. Саров је нуклеарни и ракетни истраживачки центар. На повратку посетили село Илев. Лежи уз прелепо језеро, „пруд“. Овде се одржавају годишња такмичења у риболову. У селу се налази голема црква. Остали само зидови. Гробље им је у шуми, што први пут видим. Изгледа необично, а опет природно и лепо. Разговарао са једном сељанком. Рече да је задовољна: „Истина, под Брежњевом се боље живело него под Горбачовом и Јељцином, али је сада, под Путином, добро.“ Једино се жали да у селу нема младих. Отишли су у градове. Вратили се у Виксу преко села Нарешкино. Посвуда се виде остаци колхоза. Зграде су напуштене, пропале, а понегде су остали још само зидови.

Недеља, 23. јул 2006, Выкса

Из Виксе кренули са Игором Лвовичем и Игором Александровичем ка селу Нова Дмитриевка и ту, после 18 км, стали и погледали фарму крава коју држи Сергеј Јурјевич. Велику колхозну зграду купио је за мале паре и спасио је од пропадања. Ту држи око сто двадесет крава. За тих 18 км видели само непрегледну, густу шуму, брезе и борови, и ниједне куће. Игор Лвович, наш домаћин, објаснио нам је да су постојала још два или три мања села, али су она нестала, јер су се млади људи иселили у градове, а старији помрли. И сада, кад оде тамо, човек види само шуму. Ни трага некадашњем селу. После десетак минута вожње скренули у шуму, недалеко села Чупалејке. Овде, у сред шуме, на свом имању живи Сергеј Јурјевич, а помаже му Васиљко Васиљевич. Ту држи десетак оваца, неколико телади и двадесет кошница. После неког времена стигао и Борис Иванович. Помогли врцати мед. Домаћин заклао једну кокошку и одмах ставио у казан. Супа била изврсна. На одласку Сергеј Јурјевич ми поклонио два килограма, како ми рече, „чистог, здравог меда од липе”. Ако постоји рај на земљи, онда је то на овом месту. У то је убеђен и сам „хазјанин” Сергеј Јурјевич. Рече да више не би ни за какву плату хтео да живи у граду. Некако дошли и на тему „родина”. Реч је заправо непреводива. Како сам разумео Русе, сви они, без обзира на разлике у мишљењу и политичком убеђењу, „љубе родину”. Ово осећање код њих је некако тако природно, дубоко, тврдо и тихо. Не размећу се много и не галаме. Просто ми казаше да руски човек не воли да слуша команде на неком туђем језику. „Рус воли да живи у својој земљи и да му је хазјанин Рус.” Тако смо брзо прешли на следећу тему: време је ове године у јулу сувише хладно. Један рече да јул већ десет година није био тако кишовит. Приметио сам да је парадајз у баштама још сасвим зелен.

Понедељак, 24. јул 2006, Выхса

Јутрос сунчано, до 25 степени. Пре подне писао и читао. Око два иза подне дошао Игор Александрович и прошетали се градом. Парк града је веома леп, а основали су га, споменух, руски индустријалци, браћа Баташови. Ту је и споменик за „седам убијених бољшевика“, које су убили сељаци из Нове Дмитријевке. Бољшевици су дуго терорисали цео крај, а онда су им сељаци спремили заседу и убили седморицу „црвених“. За одмазду, бољшевици су побили око седам стотина сељака из тог села, али и из суседних. Комунисти су се понашали као немачке окупационе трупе током Другог светског рата, рецимо у Србији. За једног свог убијеног војника побили су сто цивила. Споменик стрељаним сељацима, разуме се, не постоји.

Увече, у ресторану мог хотела, упознао групу Немаца. Они су из Лајпцига, а овде раде у Металуршком заводу. У Выхси су већ три месеца. Задовољни су зарадом и смештајем. Немци ми рекоше да овде раде и Италијани, а на новој згради фабрике ради око хиљаду радника из Турске. За њих је направљено читаво насеље. Они ту живе већ пола године. Предвиђено је да остану још пола. И иначе грађевинске радове по Русији изводе у великој мери Турци. Један од разлога је недостатак сопствене радне снаге. У свим разговорима Руси су ми казали да демографско питање представља највећи изазов за земљу. Убеђени су да Русија мора да реши тај проблем. „Руска нација изумире“; ово непрестано понављају сви, од Путина и руског патријарха Алексеја, преко Руске академије, па до свештеника и, ето, градоначелника града Выхсе.

Уторак, 25. јул 2006.

Сунчано јутро. Пре подне сређивао моје забелешке са пута. У два посетио „Духовно училиште”. Зграда се управо преуређује. У њој живи 45 ђака. Разговарао са учитељем црквеног појања. У шест увече посетили породицу Гелц. Његов деда рођен је у Мајнцу и предавао је у Москви немачки. Током Другог светског рата Гелцов отац борио се против Немаца и допао у немачко заробљеништво. После 1945. вратио се у Русију и био интерниран у неком логору, где се родио син, а мој домаћин је унук тог несрећног учитеља немачког и, као и његов отац, не зна ни реч немачког. По свом понашању и изгледу он је стопроцентни Рус. Наишао један сељак, „колхозник”. Рече да је из оближњег села. Како се живело у време Совјетског Савеза, а како данас? „Најбоље је било у време Брежњева. Тада смо и ми сељаци могли да одемо на годишњи одмор. А онда је дошла ‘перестројка’. Она је уништила наш колхоз. А да не би умрли од глади, отишли смо у већа места и градове и постали просјаци. Горбачов и Јелцин су уништили руско село. А без њега земља не може да постоји. Просто, без села нема Русије.” Тај руски мужик причао ми је о „перестројци” као што српски сељак уме да прича о некој елементарној несрећи, рецимо, о неродној години, поплави, рату, глади или окупацији.

Среда, 26. јул 2006.

Нешто пре осам ујутро кренули на пут. Прошли поред града Мурома, Филинское, Новоселки, Павлово, Ворсма, Богородс. После нешто више од два часа возње стигли у Њижни Новгород (Нижний Новгород). Град је препун зеленила, има милион и четресто хиљада становника. Прошетао се по старом делу града, који је смештен унутар градске тврђаве (кремља). Положај неодољиво подсећа на Београд, када човек стоји, рецимо, на Калемегдану. Једино се овде река Ока улива у Волгу. Ока је много већа од Саве, а и зидине нижњеновгородске тврђаве тако су добро обновљене да се посетиоцу чини као да се нашао у времену почетком XVI века, када ју је проширио и ојачао руски цар Василије Трећи. Било је то од 1506. до 1511. године. Сам град је основан 1221. године од стране владимирског кнеза Јурија Всеволодовича. Благодарети одличном географском

положају, убрзо постао значајан крупни трговачки и културни центар Русије. У „смутном времену”, када су Москвом владали Пољаци, град је постао центар отпора против страних завојевача. Године 1611-12. овде су формиран народни одреди под вођством Кузме Мињина и кнеза Пожарског за борбу против пољских окупатора. У малој цркви, која се налази унутар зидина градске тврђаве, сахрањени су Мињин и Пожарски. Они се у руској историји убрајају међу највеће хероје. Нашој читалачкој публици они су познати и по томе што им је Његош посветио почетне стихове у „Горском вијенцу”.

Овде се налази и центар речне флоте на Волги. Град украшавају бројне цркве, као Архангелска (1624-31), затим цркве „строгановскога стила”: Смоленскаја (1649-97) и Рождественскаја (1719). Ваља споменути и манастире: Благовештенски (1649) и Успенски (1678). Мињину и Пожарском године 1826. подигнут је споменик у Нижњем Новгороду, унутар градске тврђаве. Скулптор је био А. И. Колобов.

Видео сам зграду у којој је живео и радио Дал. Он је у најмању руку нешто као наш Вук. Дал, Владимир Иванович (10. новембра 1801 – 22. септембра 1872), руски писац, лексикограф, етнограф. Године 1849. настанио се у Нижњем Новгороду. Ту је сакупио тридесет и седам хиљада руских народних пословица. Године 1858. преселио се у Москву, где је завршио своје животно дело: „Говорни речник живог руског језика” („Толкового словаря живого великорусского языка”), а објављен је у четири тома.

Разговарао са римокатоличким свештеником, Аргентинцем Мариом. Он је једини католички свештеник у Нижњем Новгороду. Причао ми да долазе Италијани и Шпанци и посећују дечји дом, у коме живе деца без родитеља: „Ви знате да на Западу многи родитељи не могу или не желе да имају деце, па, ето, долазе и у Русију. Овде су деца лепа и паметна. У граду живи око пет стотина верника римокатолика.” Рече да нема неких већих проблема од стране власти. Одржава и контакте са свештеницима Руске православне цркве. Сарадња на службеном плану могла би да буде боља. Он је већ десет година у граду и руски говори прилично добро. Црква споља изгледа као обичан зграда и није ју лако наћи, јер се налази у једној споредној улици.

Четвртак, 27. јул 2006.

Захладнило. Пала киша, па се ускоро поново појавило сунце. У подне дошао по нас Игор Лвович, „глава градске управе”, те отишли код батјушке Генадија. Он нам је показао цркву, чији ктитор је такође био Баташов. Ту је била једна веома стара и вредна икона, коју је спасила једна бабушка. Она је ту икону, излажући се огромној личној опасности и ризику, сакрила у своју кућу. Око 1990. године, када је милитантни атеизам попустио на агресивности, једног јутра на врата њене избе покуцали су два московска трговца и тражили од ње да им прода икону. Она је одбила, премда је понуда за ондашње прилика била астрономска и износила је отприлике десет месечних просечних плата у Русији. Бабушка је отишла код свештеника, протојереја Генадија, те му испричала цео случај. Он јој је предложио да му икону донесе. Ти исти трговци, не знајући да је икона већ код свештеника, још истог дана, увече, поново су се појавили код бабушке, насилно су провалили у њену кућу. Како није хтела да каже где је икона, они су је једноставно измлатили, те је завршила у болници.

То су приче малих руских људи, непознатих хероја, који су, ето, толико задужили руски народ.

Онда нас је батјушка Генадиј позвао на обед. Трпеза је била пуна. Предјело: кавијар са хлебом, кобасица, краставац, паприка, затим руска супа „борш”, печено месо, воће. По руском обичају на ред је дошла здравица, „тост”. Прво је домаћин, отац Генадиј, подигао чашу у знак моје посете, те ми пожелео да се у Русији осећам као и у својој „родини”, у Србији. Руси свештеника зову као и ми Срби „свјашченик”, али када га познају просто му кажу „батјушка”. Ређале су се здравице. Градоначелник града Виксе Игор Лвович Раев благодарио је оцу Генадију за све што је урадио за ових последњих десет година. А урадио је много: из рушевина васкрсла је стара црква, коју су још у XVII веку подигла два брата Батушеви, богати руски индустријалци, Иван и Андреј. Обновио је „духовно училиште”, у коме данас студира 45 младих, будућих свештеника. Почео је да обнавља женски манастир. Батјушка Генадиј поново је подигао чашу и благодарио директору Завода Валерију Павловичу, који је највећи ктитор Виксе, те градоначелнику Виксе на разумевању и помоћи. Дошао је ред и на мене. А то значи попити још једну чашу водке, а и казати неколико руских слова. Успут да приметим, за оне који нису учили руски, Руси за хиљаду кажу „тисјач”, пешкир зову „рушник”, шаргарепе су „мркови”, затим „точно”, „сухо вино”, „ухо”, мердевине су „лестнице”, „кашика је „ложка”, дакле, употребљавају речи за које многи у Србију верују да су „чисто хрватске”.

Читао два часа, писао два часа (4).

Петак, 28. јул 2006.

По руском календару данас је свети Владимир. На данашњи дан, у лето 988, „произашло Крещение Киевляан в водах Днепра”. Пре подне писао о својим утисцима са пута по Русији. У четири после подне по нас стигао градоначелник града Игор Лвович и отишли у сауну. Место је ограђено и резервисано за раднике Металуршког завода. Ту нас је дочекала бабушка Лидија Алексејевна. Стол је био препун хране и пића: од хлеба до кавијара и, разуме се, незаобилазне руске водке. Прво смо замезили. Градоначелник одржао здравицу у част „сербског, милог госта, нашева братја Славјанина”. Затим смо отишли у сауну. Температура износи 105 степени. У Берлину, рецимо, до 95. После десетак минута изашли из бање и поново сели за сто. Седели тако, више од један час, пили и јели, па поново у сауну. Сада је температура износила и који степен више. Издржао сам око пет минута. Трећи пут када сам ушао у сауну видим како се Руси међусобно млате по леђима брезовом (а може и дубовом) гранчицом. Укупно, Руси тако проведу око пет часова у „бањи”. После бање осећао сам се свеж и бодар, па нисам одмах отишао да спавам, већ сам кренуо у ресторан хотела. Ту је била руска свадба. Позвали су ме за сто. Нико се није чудило да је у њиховом друштву странац. После кратког упознавања, рекоше ми да ту има један Рус који је више пута био у Србији. Човек је мојих година, а неколико пута боравио је послом у Београду. Зове се Дмитриј. Рече да ради за једну велику руску фирму, те да је тако пропутовао целу Европу: „Оно што ми је упало одмах у очи у Београду јесте следеће: код вас скоро нико не зна руски. Добро (или, како он рече, ‘ладно’). Није страшно. Руски не говоре ни у другим земљама. Оно што мене смета је што сам често чуо у Београду, како смо ми Руси оставили Србе на цедилу. То пре свега није тачно. Ви и сами знате да смо ушли у Први светски рат неспремни и то због Србије. Октобра 1917. извршен је државни удар, којим је уништена руска држава. Све руско било је брисано, уништавано. Тек са Путином почела је полако,

мукотрпна обнова Русије. То је све познато. Па зашто Србија онда очекује од нас да вам 1999. помогнемо? Па у то време био је Јељцин, а та власт не да није водила рачуна ни о руским интересима, већ је радила против њих. И још нешто. Када вам је тешко, Срби и остали Словени се сете 'матушке Русије'. То је разумљиво. Но, што сте ви Срби урадили да дође до јачања веза са Русијом? Одмах да вам дам и одговор. Ништа. Сви уче енглески, немачки, шпански и тако даље. То је у реду. Тако је и у осталим земљама. Али зашто тако мало људи у Србији знају руски? Када се у некој српској школи појави предмет 'руски', родитељи пишу петиције министарству образовања да не желе да им деца уче руски. Траже енглески. 'Ладно'. Колико Београђана оде на одмор у Русију? А ви сте, ето, видели, колико је то лепа земља и за одмор. У медијима Србије присутна је у приличној мери и извесна русофобија. Знаш да тако не мисли обичан, просечан Србин. Па ипак, то нас Русе боли, вређа. Зар смо вас ми бомбардовали у априлу 1941, на Ускрс 1944, или године 1999?!" Разуме се да нисмо пропустили да споменемо Толстојеву „Ану Карењину”, када јунак романа Вронски креће у Србију да се као добровољац бори са Србима против Турака. Па ипак, после ових „непријатних истина” Дмитриј је одједном ућутао, да би после неког времена казао: „Сваки честити човек, сваки Рус, када се сети бомбардовања Србије из године 1999, осећа стид. Знаш, то је било доба владавине Јељцина, па ипак ја тако осећам.” Тако мисле и многи људи са којима сам се сретао током мог пута по Русији. Они се овим осећајем не размећу. Зато им и верујем. Мој саговорник се просто „смањо”, испадне му полугласно „опростите”, а многим падне и суза. Живим двадесет и седам година у Берлину и још нисам никада чуо да ми неки Немац каже „опрости” због Крагујевца, Краљева, Јасеновца или срамотне антисрпске медијске хистерије која је владала у Немачкој од 1990. до 2000. године. На растанку Дмитриј и ја пописмо на растанку још једну водку за добро „руског и сербског народа”. Човека заболи ствар тек када чује неку непријатну истину. А ово нарочито важи када је чујемо из уста оних који су нам драги. Заиста, шта ми све нисмо очекивали од Руса у прошлости, а и данас! Зар смо заборавили да је Русија кренула да брани Србе од аустроугарског ултиматума. Све друге светске силе су ћутале, или нам биле непријатељски расположене. А када је завладао мир, брзо смо све то заборавили и појурили у загрљај наших јучерашњих непријатеља, како је то исправно приметио оверени пријатељ Срба, Швајцарац Рајс у својој књижици „Чујте, Срби!” Један од највећих писаца немачког језика Петер Хандке током свог боравка у Србији, одмах после Дејтона, био је веома изненађен када је приметио да су многи људи у Београду тако равнодушни према несрећи својих сународника преко Дрине: „Нисам никога из Србије видео да би сео у аутобус и стигао, рецимо, у Зворник или Вишеград, да види како живе ти људи с оне стране Дрине!” Да ли су биле велике демонстрације у Београду када је Хрватска, у августу 1995, протерала две стотине и педесет хиљада Срба из Далмације, Лике, Баније и Кордуна?

Субота, 29. јул 2006.

И поред силних јучерашњих водки „путинки”, јутрос немам главобољу. У седам увече дошао по нас Александр Федорович са кћерком Жењом. Прича, како су бољшевици уништили Русију: „Говорили су да желе да створе ново друштво, те да зато ваља уништити све старо, реакционарно, назадно. Лако је уништити, а веома тешко градити.” Погледајте наш град Виксу. Све што је било лепо и трајно, то су нам оставили „реакционарни” богати Руси који су волели овај град и Русију уопште. А шта су нам оставили комунисти? Пустош и ружне стамбене блокове, који пре личе на кокошињце него на станове за људе. Пре је живео у „хрушчовки”. Реч је о становима који су направљени у доба Хрушчова. Њих су замениле „брежњевке”. Ради се о униформисаним зградама, које су прављене на огромном простору од Риге до Владивостока, од Одесе до Мурманска. Сада је сопственик куће. „Живети у тим ‘квартирама’ је страшно. Сада се осећам као препорођен!” И Александар ми показује своју пространу башту у којој расте све поврће, а засадио је и неколико воћки јабуке, крушке и вишње. Његов понос је „руска бања”, коју поседује готово сваки Рус. После смо сели за сто и запевали. Мајка је узела хармонику и свирала руске народне песме. Није изоставила ни „Стенку Разина”. Питали су ме, као човека који живи двадесет и осам година у Берлину, која је разлика између Руса и Немаца. Казах, да има неколико малих разлика. И Немци воле да се састају и славе рођендане, годишњице брака и так редом. Једино, код њих се не чује – песма. Када попију коју чашу више, постају мало гласнији, и то је све. Руси и Срби, ето, када се нађу у друштву, они редовно запевају. Често сам питао Немце да ли је тако увек било код њих. Рекоше, тако је тек од 1945. године. Немци просто више не познају своје песме. После Другог светског рата проведена је темељна „денацификација”, која им је утвила у главу да ваља да се одрекну своје традиције и историје, како би били поново „прихваћени у међународну заједницу”.

Недеља, Огњена Марија (30. јул) 2006.

Устао у пет. Поздравио се са Игором Лвовичем и Игором Александровичем. Пре седам са Олегом Николаевичем кренули на пут. Прешли реку Оку, у Мурому. Бацио поглед на град, са друге обале реке Оке. Уздижу се прелепе цркве, које су такође обновљене последњих година. Стотине рибара видео како пецају. Стали на кратко код Преображенског манастира. Возач ми рече да се овај манастир у народу много поштује. Случајно наишао један монах. Рече да 2. августа манастир прославља 910 година постојања. Литургију ће да служи Патријарх московски и целе Русије Алексеј Други. Манастир се убраја међу најстарије у Русији. Како се очекује долазак великог броја „паломников” (ходочасника), служба ће се одржати поред манастира. Поред нас пројурио игуман Кирил. Монах ми је објаснио да је он заузет припремама за овај радостан догађај.

До Владимира углавном шума. Уз друм приметио бројне излетнике са корпама. Олег ми рече да су то „грибњоки” (сакупљачи гљива). Стали на кратко пред Успенским сабором у граду Владимиру. Ту цркву је осликао Андреј Рубљов. Нашој публици црква је позната из руског филма „Андреј Рубљов”. На аеродром Домодедово стигли у подне. Влада неописива гужва. Са радошћу и сетом сећам се града Виксе и тишине руске провинције.

Овде сам упознао једног свештеника. Живи у Украјини и припада „правој, Руској православној цркви”. Он је отац Олег, или, како Руси кажу од миља, „батјушка” (батюшка – отец). Рече да је свештеник у Западној Украјини, у Тернопољској (Тернопольској) епархији. Протекле године унијати (или грко-католици) отели су му цркву. Она је преко две стотине година била православна. Сада је био у Москви да јави Московској патријаршији о безакоњу и терору које се врши над православним становништвом. Већ се жалио и у Украјинском парламенту. Његова црква, да будем прецизан, зове се Украјинска православна црква Московскога патријархата (*Украинская Православная церковь Московского патриархата*). Питам га да ли има неку поруку Србима. Батјушка се замислио, а онда ми тихим гласом и некако свечано одговорио: „Ја нисам политичар, већ свештеник... Ну вот: хтео бих да се ми не делимо, да будемо само Словени, ‘
Были едиными славянами, в любви, в мире, православной канонической церкви. Как мы были, мы должны остаться. Я думаю, Господь направит нас на истинный путь. А Вам многая лета и чтобы Вы только писали правду!’” Верујем, да није потребно да ово преводим на српски.

Са аеродрома таксијем кући. Случајно дознао да је возач Чех. Када је чуо да сам био у Русији и да нисам ништа лоше казао о мојим утисцима са пута, очевидно изнервиран, одговорио ми: „Не бих никада желео да одем тамо. Ја их мрзим. Они су нам нанели толико зла.” Он толико мрзи Русе да чак није хтео да спомене ни њихово име. Тако мишљење често сам чуо и код Пољака. Из искуства знам веома добро да разговор са таквим људима није могућ, па сам променио тему и питао га: „Како је последњих дана било време у Берлину?” У себи сам наставио дијалог о тој теми: Руси и Словени римокатолици. Захваљујући руским жртвама, Чеси данас постоје као народ. Пољаци су добили огромне територије, који су до године 1945. биле насељене искључиво немачким становништвом. Шта би било са Чесима и Пољацима да су победили Немци? Двадесет и седам милиона Руса платило је победу над Хитлером. Уместо захвалности, ето што човек мора да слуша! Овде ваља да се има на уму следеће: ту није реч о политичарима, већ о гласу обичних људи, односно, тако мисли, бојим се, већина Чеха и Пољака. <